

UNIUNEA EUROPEANĂ

POCA
Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

POTENȚIALUL DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ ÎN DOMENIUL **AGROALIMENTAR** ÎN REGIUNEA Sud-Muntenia

Seria „Rapoarte privind
ecosistemele regionale de inovare”

Autori:
Adriana Tran, Cristina Șerbănică

Editori ai seriei de rapoarte:
Radu Gheorghiu, Raluca Săftescu,
Marius Mitroi, Alina Irimia, Bianca Dragomir, Adrian Curaj

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

ue *fiscali*

Decembrie 2017

Cuprins

SERIA “RAPOARTE PRIVIND ECOSISTEMELE REGIONALE DE INOVARE”	3
SPECIALIZAREA INTELIGENTĂ CA PROCES	3
PRECIZĂRI METODOLOGICE	5
ARGUMENTAREA DETALIATĂ	9
REMARCI FINALE	23
BIBLIOGRAFIE	27
MULȚUMIRI	31

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană,
din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANTAREA
ÎNȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Seria “Raportare privind ecosistemele regionale de inovare”

Prezentul raport a fost elaborat în cadrul proiectului „Dezvoltarea capacității administrative a MCI de implementare a unor acțiuni stabilite în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare tehnologică și Inovare 2014-2020.”, cod SIPOCA 27, implementat de *Ministerul Cercetării și Inovării* în parteneriat cu *Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, Cercetării, Dezvoltării și Inovării* și *Institutul Național de Cercetare Științifică în domeniul Muncii și Protecției Sociale (INCSMPS)* în perioada august 2016 - iulie 2019 și cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA).

Documentul face parte dintr-o serie de rapoarte care au ca scop identificarea și analiza bazată pe evidențe a unor domenii în cadrul cărora se pot ulterior defini nișe de specializare inteligentă la nivelul fiecărei regiuni.

Aceste rapoarte au avut la baza o metodologie comună, atât pentru faza de identificare a domeniilor, cât și pentru cea de analiză (vezi secțiunea Aspecte metodologice).

Domeniile care fac obiectul acestor rapoarte nu sunt restrictive, ci reprezintă baza unei conversații la nivelul actorilor de inovare din regiune. Miza acestei conversații este ca actorii regionali și naționali:

- să identifice în cadrul acestor domenii relativ mari un set restrâns de nișe de specializare, care să le permită avansul substanțial în cadrul unor lanțuri globale de valoare adăugată.
- să identifice complementarități de interese și abilități, care să reprezinte baza unor colaborări efective.
- împreună cu autoritățile responsabile de finanțarea în domeniul CDI să definească instrumente suport adecvate.

Specializarea inteligentă ca proces

„Specializarea inteligentă” reprezintă stindardul politicii industriale europene. Redusă la esență, specializarea inteligentă vizează concentrarea resurselor financiare și a altor

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

mecanisme de sprijin într-un număr limitat de domenii prioritare în care regiunile pot concura cu succes pe piețele internaționale.

La baza procesului de specializare inteligentă se află „descoperirea antreprenorială” - un proces bazat pe dovezi (*evidence-based*), participativ și iterativ (repetat periodic) de identificare, la nivel regional, a domeniilor cheie de competitivitate. Acestea urmează să fie susținute financiar în special prin scheme de sprijin pentru inovare. La nivel european, finanțarea pentru specializări inteligente pentru ciclul 2014-2020 este de aproximativ 120 mld euro, ceea ce face din această politică cel mai mare experiment de politică industrială din istorie (Radosevic et al., 2016).

Acest demers se bazează pe ideea că *regiunile* „dețin cunoașterea despre sistemele locale de inovare și pot mobiliza actorii economici către un scop comun” (EC, 2012, p12). Ca atare, noua politică industrială păstrează în plin plan forțele pieței și ale antreprenoriatului privat, acordând guvernelor „rolul strategic și de coordonare în sfera productivă dincolo de simpla asigurare a dreptului de proprietate, a respectării acordurilor contractuale și a stabilității macroeconomice” (Rodrik, 2004, p.3).

În România a avut loc în 2013 un amplu proces participativ (www.cdi2020.ro), care a dus la identificarea unor priorități de specializare inteligentă la nivel național. Prioritățile au fost incluse în *Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020*. În același timp, majoritatea regiunilor și-au elaborat strategii regionale de inovare (RIS3) pentru ciclul de finanțare care se încheie în 2020.

Continuarea demersului de descoperire antreprenorială, prin definiție unul care se desfășoară iterativ, este extrem de importantă în vederea revizuirii periodice a priorităților identificate. Revizuirea este necesară atât datorită oportunităților economice și tehnologice emergente și dinamicii economiilor locale, cât și în urma experienței câștigate în cadrul priorităților finanțate. Este de așteptat ca o bună parte din revizuire să ducă la adâncirea specializării, prin definirea mai clară a unor nișe care permit o poziționare superioară în lanțurile globale de valoare adăugată.

Descoperirea antreprenorială are, în afară de rezultatele din planul politicilor publice, beneficii importante de proces: actorii inovativi locali sunt stimulați să exploreze opțiuni strategice și soluții de colaborare. Prea adesea, specializarea inteligentă este înțeleasă ca

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

fiind primordial sau chiar exclusiv asociată unei liste de priorități în finanțarea publică prin fonduri structurale. Prin demersul acestui proiect, se încearcă în primul rând crearea unei culturi a dialogului de descoperire antreprenorială la nivel regional și național. Acest dialog pleacă de la motivațiile strategice ale actorilor economici și de cercetare, de la nevoile lor de colaborare și duce, în final, la adecvarea periodică a instrumentelor de sprijin care le sunt destinate.

Precizări metodologice

Raportul de față reflectă analiza informațiilor culese în perioada septembrie 2016 - septembrie 2017, prezentând dinamica dezvoltării domeniului agroalimentar din punct de vedere al relevanței economice și gradului de inovare. Documentul urmărește să ofere evidențe pentru explorarea în adâncime a potențialului domeniului X de a deveni specializare inteligentă la nivel regional.

Metodologia de colectare și analiză a datelor s-a fundamentat în două etape principale:

1. Analiza regională a contextului economic și al climatului antreprenorial pentru identificarea domeniilor cu potențial.

Prin intermediul analizei datelor colectate în această etapă, a vizitelor de lucru în teren și a interviurilor nestructurate:

(a) au fost mapați stakeholderii ecosistemului regional de antreprenariat și inovare: companii cu activități inovative, investitori și finanțatori, organizații suport (facilitatori), universități și institute de cercetare-dezvoltare, organizații cu rol catalizator, reprezentanți ai societății civile, autorități publice relevante în domeniu.

(b) a fost conturată o imagine de ansamblu asupra dinamicii ecosistemului antreprenorial regional, pornind de la o serie de indicatori extrași din metodologii de analiză a ecosistemelor de antreprenariat, acreditate internațional (de ex. OECD - Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare, BABSON College SUA, Comisia Europeană) referitori la capital uman, finanțare, suport, piață, cultură.

Competența face diferență!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

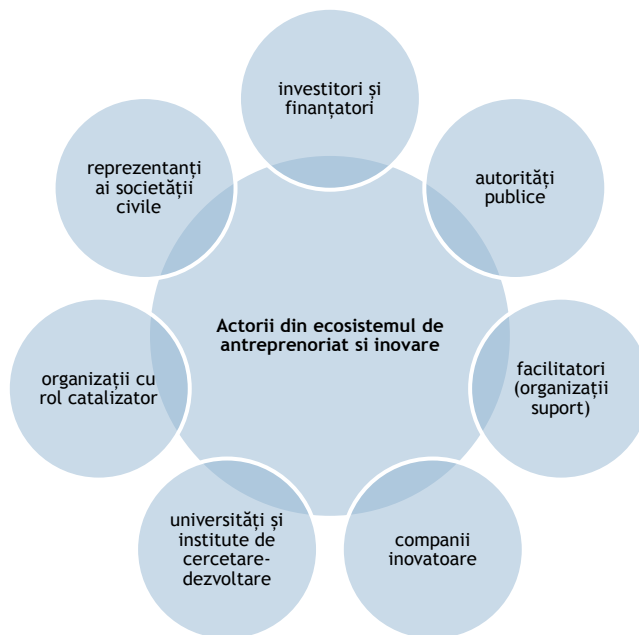

Figura 1. Actorii din ecosistemul de antreprenoriat si inovare identificați în cadrul analizei regionale

Rezultatele clusterizării zonelor de activitate a stakeholderilor și analizei datelor statistice și din surse secundare¹ au reliefat potențialul competitiv al domeniului agroalimentar, explorat în detaliu într-o etapă ulterioară de analiză (analiza multicriterială, prezentată în cele ce urmează).

2. Analiza multicriterială

Analiza potențialului domeniului X s-a realizat pe baza a șapte criterii: importanța domeniului în economia regională, piața, intensitatea de inovare în domeniu, disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu, valorificarea unor resurse locale (altele decât cele umane, dacă este cazul), nivelul de colaborare între actorii din domeniu, gradul de sofisticare tehnologică.

¹ Alte anchete și studii anterioare vizând dinamica dezvoltării regionale elaborate de organizații naționale de profil (e.g. Agențiile de Dezvoltare Regională) și de Comisia Europeană

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

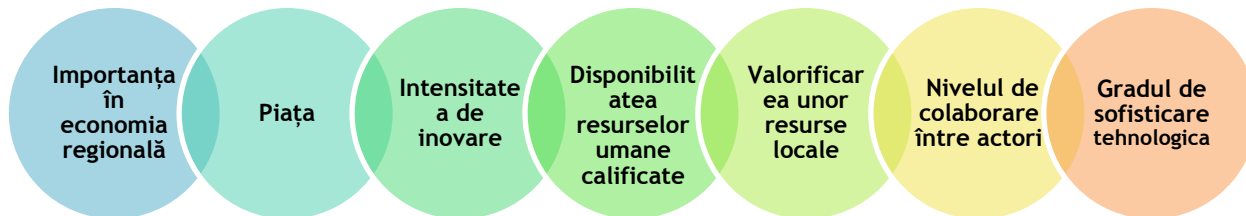

Figura 2. Criterii folosite pentru analiza domeniilor selectate

Înțelegerea dinamicii și a potențialului domeniului agroalimentar a fost aprofundată prin interviuri semi-structurate cu reprezentanți din mediul antreprenorial.

Informațiile cantitative și calitative colectate sunt redată în cadrul acestui raport sub formă de argumente ce ilustrează dinamica economică și potențialul de inovare ale domeniului X. Argumentele prezintă informații privind elementele care sprijină sau frânează dezvoltarea sectorului, tendințele regionale, naționale și europene și existența unor eventuale evenimente disruptive/ unice cu impact asupra evoluției domeniului.

Argumentele în sine au fost supuse unei prime analize/ evaluări individuale, realizată de către autorii acestui raport concretizată într-un scor de importanță, marcat pe scala 3/-2/-1/1/2/3 ce sugerează cât de puternic contribuie factorul respectiv la îndeplinirea criteriului și la dezvoltarea domeniului². Este important de menționat că scorul nu reflectă relevanța argumentelor, ci aprecierea privind sprijinirea (+3, +2, +1) sau, dimpotrivă, frânarea dezvoltării domeniului (-1, -2, -3).

² +3 indică faptul că argumentul evidențiază un factor care contribuie major la dezvoltarea domeniului, fiind puternic catalizator; -3 arată că argumentul evidențiază un obstacol semnificativ pentru dezvoltarea domeniului.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

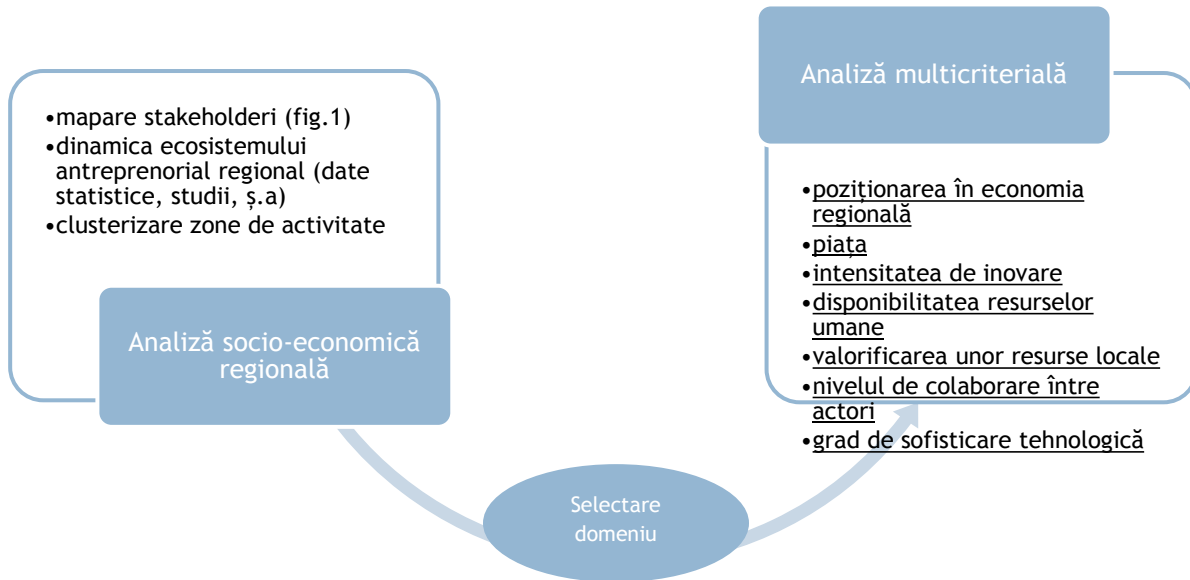

Figura 3: Etapele analizei regionale

În acord cu particularitățile cercetării exploratorii, prin intermediul acestui raport s-a cules o serie de informații pentru o mai bună înțelegere a contextului regional și pentru identificarea zonelor care permit concentrarea resurselor și sunt în acord cu orientarea generală a economiei regionale, dar și în linie cu tendințele europene și internaționale. Prin metodologia aleasă, documentul permite cercetări viitoare, păstrând totuși rigurozitatea metodologică internă.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Argumentarea detaliată

În baza metodologiei prezentată anterior, *domeniul agroalimentar* a fost identificat drept domeniu cu potențial de specializare inteligentă în regiunea Sud-Muntenia. Domeniul circumscrie activitățile specifice sectorului agricol (cultivarea plantelor, creșterea animalelor, pescuit și acvacultură) și industriei alimentare (producția și prelucrarea cărnii, a peștelui, fructelor și legumelor, fabricarea uleiurilor și grăsimilor, a produselor lactate, a produselor de morărit, a băuturilor). Alegerea domeniului are la baza argumentele care descriu caracterul predominant agricol al regiunii, existența unor aglomerări economice importante pentru "Procesarea animalelor vii" (CAEN 1013 - Fabricarea produselor din carne, inclusiv din carne de pasăre) și "Inputuri agricole" (CAEN 0111 - Cultivarea cerealelor, a plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase), prezența în regiune a celor mai relevante unități publice de cercetare agricolă din România și potențialul ridicat de articulare a lanțului valoric agricultură - zootehnie - industria alimentară - bioeconomie la nivel regional.

criterii	Argumente	Surse date	Scor	Medie Criteriu
C1. Importanța domeniului în economia regională	Sud Muntenia este o regiune cu caracter agrar - peste 70% din suprafața totală a regiunii este suprafață agricolă. Regiunea deține cea mai întinsă suprafață cultivată dintre regiunile de dezvoltare ale țării și se situează, din această perspectivă, în topul regiunilor NUT2 la nivel european.	INSSE, Baza de date Tempo Online: <i>Agricultura: AGR108A - Suprafața cultivată cu principalele culturi (2016)</i> ADR SM (2015), <i>Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020.</i>	3	1,8

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>Populația ocupată în agricultură reprezintă aproximativ o treime din populația ocupată totală a regiunii (peste 300 mii persoane), aceasta fiind una din cele mai mari valori la nivelul regiunilor NUT2 din UE. Totodată, Sud Muntenia este regiunea cu cel mai mare număr de salariați în industria alimentară din România (circa 23 mii persoane în 2016).</p>	<p>INSSE, Baza de date Tempo Online: <i>Forța de muncă: FOM103D</i> Populația ocupată civilă pe activități ale economiei naționale (2016); FOM104H Numarul mediu al salariatilor, pe activitati ale industriei (2016).</p>	3	
	<p>Agricultura constituie sectorul economic de bază pentru județele din partea sudică a regiunii - Călărași, Ialomița, Teleorman, Giurgiu. La nivel regional există aproximativ 2800 de unități locale active în agricultură, vânatoare și servicii anexe (circa 20% din totalul național) și aproximativ 1100 de unități active în industria alimentară (2015).</p>	<p>INSSE, Baza de date Tempo Online: <i>Statistica întreprinderilor: INT101S</i>, Unități locale active, pe activități ale economiei naționale (2015) ADR SM (2015), <i>Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020</i></p>	3	
	<p>În regiune se regăsesc companii din Top 10 național în următoarele domenii: producători agricoli (Agro Chirnoși SA, Intercereal SA), industria cărnii (Recunoștința Prodcom Impex SRL, Caroli Foods Group SRL), producători de condimente (Dr. Oetker RO SRL, Fuchs Condimente RO SRL), producători de uleiuri vegetale (Expur SA), producători de lactate (Lactag SA), producători panificație (Oltina Impex Prod Com SRL, Lido Gîrbea SRL), producători de băuturi alcoolice (Coca Cola HBC Romania SRL, (Tymbark) Maspex RO SRL), producători din industria vinului (Cramele Halewood SA, Domeniile Viticole Tohani SRL), producători de bere (Bergenbier SA, Fabrica de Bere Bună SRL), companii din industria țigaretelor (British American Tobacco RO Investment SRL) ș.a.</p>	<p>Ziarul Fianciar (2017). Anuarul - <i>Cei mai mari jucători din economie 2017</i>. Ediția a XII-a Cercetări ale observatorilor regionali</p>	3	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>Pe o scala cu 0 - 4 stele, sectorul agroalimentar formează la nivelul Regiunii Sud-Muntenia o aglomerare de trei stele pentru diviziunea <i>Procesarea animalelor vii</i> și o aglomerare de două stele pentru diviziunea <i>Inputuri agricole</i>, ceea ce îi conferă avantaje comparative (în Europa există doar șase clustere cu specializare de trei și patru stele în <i>Procesarea animalelor</i> și un număr relativ redus de zone cu specializare în <i>Agricultură</i>). În aceeași direcție, analizele care stau la baza <i>Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud Muntenia 2014 - 2020</i> identifică două aglomerări importante în domeniul agroalimentar pentru codurile CAEN 0111 - <i>Cultivarea cerealelor, plantelor leguminoase și a plantelor producătoare de semințe oleaginoase</i>, respectiv CAEN 1013 - <i>Fabricarea produselor din carne</i>.</p>	<p>European Commission/ DG GROWTH (2016). Cluster mapping tool: <i>Agricultural inputs and Services & Livestock processing</i> ADR SM (2015). <i>Strategia de specializare inteligentă a Regiunii Sud Muntenia 2014 - 2020</i></p>	3	
	<p>Exporturile combinate de produse agricole și alimentare totalizează 12% din exporturile naționale din aceste sectoare și circa 7% din exporturile totale ale regiunii (2015). Procentul relativ scăzut al exporturilor este explicat într-o anumită măsură de ponderea foarte ridicată a exporturilor de automobile și componente auto, dar și de faptul că valoarea adăugată a produselor agroalimentare este redusă. Principalele categorii de mărfuri exportate sunt reprezentate de cereale, tutun și înlocuitori de tutun, semințe și fructe oleaginoase, grăsimi și uleiuri animale și vegetale, reziduuri ale industriei alimentare.</p>	<p>INSSE, Baza de date Tempo Online - <i>Comerț exterior: EXP101J - Exporturi FOB pe județe și pe secțiuni/capitole ale NC</i> (2015) ADR SM (2015), <i>Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020</i></p>	1	
	<p>Companii regionale mari din domeniul agroalimentar au fost sau se află încă în procedură de insolvență / faliment - de ex. Interagro SRL, Lactag SA, Agricola Crevedia SRL, Agrofarm Holding SRL etc.</p>	<p>Cercetări ale observatorilor regionali</p>	1	
	<p>Domeniul agroalimentar la nivel regional se confruntă cu o serie de deficiențe structurale: în multe din zonele rurale din regiune se practică agricultura de subsistență, terenurile sunt fragmentate, există un număr mare de ferme mici, care produc pentru auto-consum și un dezechilibru structural între fermele mici și fermele foarte mari etc. Circa 5% din suprafața agricolă totală la nivel regional nu este valorificată (terenuri degradate, terenuri în repaus) etc.</p>	<p>ADR SM (2015), <i>Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020</i></p>	-2	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

C2. Piața	<p>Regiunea Sud Muntenia realizează 20% din valoare producției agricole vegetale la nivel național și este lider pentru efectivele de păsări deținute. Regiunea realizează peste un sfert din producția națională de grâu și secară (29%), orz și orzoaică (30%), orez (29%), leguminoase pentru boabe (35%), în pentru fibră (37%), plante uleioase (31%), tutun (42%), vinete (26%), varză albă (27%), ardei (25%), prune (28%), mere (25%), pere (29%), fructe din grădinile familiale (31%). Regiunea deține 26% din efectivele de păsări și produce 23% din cantitatea totală de ouă la nivel național.</p>	INSSE, Baza de date Tempo Online - <i>Agricultura: AGR109A (Producția agricolă vegetală la principalele culturi); AGR115A (Producția de fructe pe specii de pomi); AGR202A (Producția agricolă animală) (2016)</i>	3	1,5
	<p>Numeroase branduri de produse agroalimentare au fost create de către companiile care activează în Regiunea Sud Muntenia. <i>Exemple: mezeluri și carne - Caroli, Campofrio, Sissi, Radic Star, Aldis, Campis, Grandi Gusti, Avicola Slobozia, Cris-Tim, Salam Săsesc, Matache Măcelaru, Angst, Ana & Cornel; pește: Hedonia Caviar/ Dichis; lactate: Lactag, "Pe gustate", Bueno, Brădet, Akadia, Rupî, Lactate Natura, Mugura, Mândruța; produse de panificație: Românceuța, Moara Domnească, Zaris, Oltina, Lido Girbea; ulei și zahăr: Untdelem de la Bunica, zahăr Dalba, ulei Cardinal; fructe și legume: Magiun de Topoloveni, Dulcețuri Topolveana, pastă de tomate Sultan; condimente: Dr.Oetker, Fuchs; băuturi: Tymbark, Tedi, LaFesta, Bergenbier, Bere Zăganu; vinuri: Marcea, Prahova Valley, Principele Radu, Budureasca, Davino, Serve Ceptura, Domeniile Tohani etc.</i></p>	Cercetări ale observatorilor regionali	3	
	<p>La nivel regional există competențe și progrese în direcția dezvoltării agriculturii ecologice și a sectorului produselor bio - agricultura organică fiind un domeniu în plină expansiune la nivelul UE. <i>Exemple: produse bio de origine vegetală - culturi ecologice certificate bio (Eco Fruct SRL, EcoVial Prest SRL), condimente BIO (Fuchs Condimente RO SRL), pâine tradițională 100% naturală (Oltina Impex Prod Com SRL), pufuleți Gusto - Bio (Phoenix SRL), Budureasca Organic (Viile Budureasca SRL) etc.; produse bio de origine animală: ouă de țară ecologice (Ouă de Țară SRL); "Puiul de Bărăgan" - 100% produs hrănit natural (Euroavi SRL); "Caroli Cârnați Maestro" - primul produs 100% natural (Caroli Foods Group SRL); "Vitality" - primul brand de mezeluri fără E-uri; (Recunoștința Prodcom Impex SRL); produse lactate bio Mândruța/ Mugura (Eco Ferm SRL) etc.</i></p>	European Commission/ DG Agri (2016a). Facts and figures on organic agriculture in the European Union Cercetări ale observatorilor regionali	2	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>La orizontul anului 2026, prognozele arată că cererea pentru cereale în UE ar putea crește cu 6%, în principal datorită utilizării intensive a furajelor și a porumbului; se așteaptă creșterea concentrării pentru culturile de grâu comun, porumb și orz în detriementul altor cereale. Regiunea Sud Muntenia - se încadrează în aceste tendințe europene: 65% din suprafața cultivată a regiunii este folosită pentru grâu comun, porumb și orz. Suprafața cultivată cu orz s-a dublat în ultimul deceniu, iar producția de porumb a crescut de la 473 mii t în 2007 la peste 2000 t în 2016.</p>	European Commission/ DG AGRI (2016b). <i>EU Agricultural outlook - Prospect for the EU agricultural markets and income 2016-2026.</i> Eurostat (2017). <i>Agriculture statistics at regional level. Crop statistics by NUTS2 regions (agr_r_acs).</i>	2	
	<p>Prognozele arată că - la orizontul anului 2026 - consumul global de carne va crește cu 13,5% - îndeosebi pe segmentele carne de pasăre și porc; creșterea producției de lapte va fi moderată (în medie, +1,3 milioane tone lapte pe an), iar UE va deveni principalul exportator de produse lactate la nivel global. Regiunea Sud Muntenia - se încadrează parțial în aceste tendințe: în perioada 2007 - 2016, greutatea în viu a animalelor destinate sacrificării pentru consum a înregistrat creșteri semnificative pentru segmentul păsări (+30%). Totuși, pentru segmentul porcine, producția a scăzut, aceeași tendință fiind înregistrată și pentru producția de lapte - regiunea fiind mai degrabă un importator de astfel de produse.</p>	European Commission/ DG AGRI (2016b). <i>EU Agricultural outlook - Prospect for the EU agricultural markets and income 2016-2026.</i> INSSE, Baza de date Tempo Online <i>Agricultură: AGR202A - Producția agricolă animală (2016)</i>	1	
	<p>Veniturile agricole pe unitate anuală de lucru (AWU) vor crește doar marginal în UE-15 (+1%) în perioada 2016-2026; dimpotrivă, în UE-13 (zonă care include și România), este așteptată o scădere semnificativă de -5% a veniturilor agricole. La nivelul regiunii Sud Muntenia, valoarea adăugată per unitate anuală de lucru este de cca 7 euro vs 18 euro la nivelul EU28 - ceea ce diminuează semnificativ veniturile agricole. Motivele sunt legate de concurența ridicată cauzată de importurile de produse agricole, dificultăți în conectarea producției locale la piața agroalimentară ș.a.</p>	European Commission/ DG AGRI (2016b). <i>EU Agricultural outlook - Prospect for the EU agricultural markets and income 2016-2026.</i> ADR SM (2015), <i>Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020</i>	-2	
C3. Intensitatea de inovare în domeniu	<p>În regiune există infrastructuri publice CDI specifice domeniului agroalimentar la nivelul institutelor și stațiilor de cercetare și al universităților. La nivel regional funcționează <i>institute și stațiuni de cercetare - dezvoltare:</i> Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Agricolă (INCA Fundulea, cea mai</p>	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (2017). <i>Unități de Cercetare - Dezvoltare în Subordinea</i>	3	1,3

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>importantă unitate de cercetare agricolă din România); Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Biotehnologii - INCDB Ștefănești; Institutul de Cercetare Dezvoltare pentru Pomicultură - ICDP Mărăcineni; Institutul de Cercetare - Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație - ICDVV Valea Călugărească; <i>stațiuni de cercetare - dezvoltare agricole</i> (SCDA Pitești, SCDA Mărculești, SCDA Drăgănești Vlașca), <i>pomicole</i> (SCDP Voinești), Stațiunea de Cercetare Dezvoltare pentru Piscicultură Nucet.nRegiunea găzduiește <i>centre de cercetare aparținând universităților</i> din regiune, de exemplu, Centrul de Cercetare Biotehnologic în Horticultură și Protecția Mediului - Universitatea din Pitești; Centrul de Cercetare în Biotehnologii și Științe Inginerești aplicate - BIOTEHNIC, Universitatea din Târgoviște.</p>	<p>ASAS <i>organizate ca institute, centre și stațiuni de cercetare - dezvoltare.</i></p> <p>Platforma ERRIS (2017). <i>Romanian Research Infrastructure Systems</i></p> <p>Cercetări ale observatorilor regionali</p>		
	<p>Unitățile CDI agricole din regiune au dezvoltat soiuri noi de plante și hibrizi, o parte din acestea fiind introduse și în agricultura altor țări. <i>Exemple de soiuri noi de plante și hibrizi:</i> soiuri de <i>grâu</i> - de ex. Trivale (SCDA Pitești); grâu de toamnă Izvor, Litera, FDL Miranda, Otilia, Pajura, Pitar; soiuri <i>triticaled</i> de toamnă: Negoiu, Oda FD, Pisc; orz de toamnă Ametist, Artemis, Smarald, Simbol; soiuri de <i>porumb</i>, de <i>mazăre</i>, <i>lucernă</i> (INCDA Fundulea); soiuri de <i>tomate</i> Argeș 11, 20, 123; Ștefănești 22, Costate (INCDB Ștefănești); soiuri de <i>mazăre furajeră</i>, <i>ricin</i>, <i>năut</i>, <i>bumbac</i> - Brancenii, Adelin (SCDA Teleorman); soiuri de <i>viță de vie</i> - de ex. Argessis, Auriu de Ștefănești (INCDB Ștefănești), Roz Românesc (ICDVV Valea Călugărească); <i>soiuri horticole</i> - măr, păr, prun, cireș, vișin, afin, cătină, coacăze, zmeur, căpșun, corn (ICDP Mărăcineni, SCDP Voinești); <i>plante ornamentale</i> - Simfonia verii, Alion, Rubin (ICDP Mărăcineni), <i>hibrizi de floarea soarelui</i> rezistenți la erbicide: PRO 952, PRO 981, <i>hibrizi de porumb licențiați/ omologați</i>, <i>inductori de haploizi</i> marca PROCERA - PHI-1, PHI-2, PHI-3 și PHI-4 - Procera Genetics SRL etc.</p>	<p>Academia de Științe Agricole și Silvice (ASAS) Gheorghe Ionescu Sisești - <i>Oferta de inovare</i> Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (2017). <i>Unități de Cercetare - Dezvoltare în Subordinea ASAS organizate ca institute, centre și stațiuni de cercetare - dezvoltare.</i> Cercetări ale observatorilor regionali</p>	3	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>Companiile din regiune au dezvoltat produse noi și adus îmbunătățiri semnificative unor produse agroalimentare. <i>Exemple de produse agroalimentare cu îmbunătățiri semnificative:</i> "Mezeluri cu multă carne" și conținut redus de grăsime - de ex. Sissi Șuncă cu doar 1,5% grăsime (Caroli Foods Group SRL); mezeluri fără gluten, amidon, MDM, soia, coloranți sintetici ("Noua etichetă curată" - Recunoștința Prodcom Impex SRL); condimente pentru vin fiert, sarmale, mititei realizate special pentru piața din România (Fuchs Condimente RO SRL); Paula Pudding - produs cu pete obținut printr-o tehnologie specială (Dr. Oetker RO SRL); ulei îmbogățit cu vitamina D, ulei pentru prăjit fără mirosuri cu conținut ridicat de acid oleic (Expur SA); pâine cu adaos de făină de ovăz (Farinsan SA), baton de cereale cu aloe vera (Rommarc Trade SA); bere cu lămâie, bere ALE de fermentație superioară (Bergembier SA), bere artizanală, nepasteurizată, îmbuteliată și etichetată manual, fabricată doar din apă, malț, hamei și drojdie (Berea Zăganu - Fabrica de Bere Bună SRL) etc.</p>	Cercetări ale observatorilor regionali	3	
	<p>În regiune au fost dezvoltate inovații de proces, noi tehnologii, metode și verigi tehnologice, multe dintre ele cu brevete OSIM. Totuși, acest tip de activitate este prezent îndeosebi la nivelul unităților publice CDI și mai puțin la nivelul companiilor. <i>Exemple:</i> tehnologii de obținere a materialului săditor organic/ a semințelor ecologice (ICDP Mărăcineni; INCDA Fundulea); tehnologii de înmulțire in vitro a speciilor horticole (INCDB Ștefănești; Universitatea din Pitești); tehnologii și metode de combatere a dăunătorilor/ a virușilor (ICDP Mărăcineni; SCDA Teleorman); procedee de ameliorare a solului/ fertilizare naturală (SCDA Pitești, ICDP Mărăcineni; Universitatea din Pitești); tehnologie pentru înființarea de exploatații agricole bazate pe principiile agriculturii conservative (INCDA Fundulea); tehnologii de reproducere artificială/ creșterea peștilor în sistem ecologic (SCDP Nucet); procedeu de fabricație prin difuzie a unui sortiment de dulceață de fructe, legume sau petale de flori, fără zahăr (Sonimpex Topoloveni SRL); tehnologie de expandare a porumbului pentru crearea pufuleților (Phoenixy SRL); tehnologie de presare a semințelor - Raw Organic Cardinal Technology - cu ajutorul utilajelor concepute în cadrul firmei ZE Prod SRL (uleiurile presate la rece Cardinal) etc.</p>	Academia de Științe Agricole și Silvice (ASAS) Gheorghe Ionescu Sisești - <i>Oferta de inovare</i> Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (2017). <i>Unități de Cercetare - Dezvoltare în Subordinea ASAS organizate ca institute, centre și stațiuni de cercetare - dezvoltare.</i> Cercetări ale observatorilor regionali	2	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>În regiune au fost dezvoltate inovații de marketing și organizaționale, dar aceste activități nu sunt o constantă la nivelul tuturor companiilor din regiune. <i>Exemple de inovații de marketing:</i> "calorimetru termic" - etichetă cu cadran termosensibil care notifică dacă produsul este păstrat la temperatura optimă (Caroli Foods Group SRL); capace cu dozaj pentru condimente (Fuchs Condimente RO SRL); caserole cu atmosferă controlată pentru ambalare carne (Euroavi SRL, Avicola Slobozia SA); ambalare folosind tehnica SKIN - printr-o depresiune de vacuum, ambalajul se mulează perfect pe produs (Recunoștința Prodcom Impex SRL); sticle inscripționate la cald, cu dop de sticlă și garnitură de silicon (Casa de Vinuri Ștefănești SRL), Ambalaje 360 (Germino SA) etc.</p>	Cercetări ale observatorilor regionali	2	
	<p>În regiune au fost derulate proiecte CDI cu finanțare prin Programe Nucleu, Planul Sectorial de CDI al Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (ADER 2020), PNCDI II - PNCDI III s.a.- care au condus la realizarea unor produse noi, brevete, tehnologii, publicații științifice etc. Numărul companiilor care au derulat proiecte CDI cu finanțare publică în domeniul agroalimentar a fost însă foarte redus (de exemplu, doar aproximativ 20 de companii din regiune au participat la Proiecte PNII - PIII în perioada 2007 - prezent).</p>	UEFISCDI (2017). <i>Harta interactivă a instituțiilor implicate în proiecte finanțate prin PNCDI II și PNCDI III în perioada 2007 - 2016</i>	1	
	<p>În regiune există infrastructuri de cercetare aparținând actorilor privați, dar numărul acestora este foarte redus. <i>Exemple de infrastructuri private:</i> Procera Generics SRL cel mai important investitor privat în cercetarea agricolă din România (Procera Corn Lab), Holland Farming Agro SRL (Centru de Cercetare pentru dezvoltarea și ameliorarea de soluții autohtone de semințe de legume - CERESOL), Dela Ranch SRL (Centru CDI pentru creșterea peștilor de apă dulce), Conțești Agricultură - Industrie - Comerț SA (Centrul CDI Agrivlahia Caprine) ș.a.</p>	Platforma ERRIS (2017). <i>Romanian Research Infrastructure Systems</i> Cercetări ale observatorilor regionali	1	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>În raport cu obiectivele descrise de "Strategia Națională pentru CDI în domeniul agroalimentar", în regiune există activități intense de CDI pentru domeniile culturi de câmp, horticultură și bioeconomie, dar nu există activități CDI dezvoltate în domeniile zootehnie, mecanizare și automatizare a proceselor din agricultură și industria alimentară. O serie de unități publice CDI - care funcționau înainte de 1990 în aceste domenii - au fost desființate sau preluate prin fuziune de alte unități - de ex. Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor Bilciulești a fost preluată de Institutul Palas - Constanța.</p>	<p>Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (2015) <i>Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare în domeniul agroalimentar pe termen mediu și lung 2014-2020/2020-2030.</i></p>	<p>-1</p>	
	<p>Climatul general la nivel regional nu este unul favorabil mediului CDI: regiunea Sud Muntenia se încadrează în categoria inovatorilor modești ai UE, performanțele în această direcție fiind pe un trend descendent. Cheltuielile pentru activitățile CDI sunt reduse și sunt concentrate în proporție de peste 80% în județul Argeș, numărul de salariați din activitatea de cercetare - dezvoltare este în continuă scădere (2900 de salariați în 2015 vs. peste 4300 în anul 2007) și aceeași tendință de scădere este observabilă și în privința numărului de companii inovatoare (cca 350 în 2014 vs cca 930 în 2008).</p>	<p>European Commission / DG GROWTH (2017). <i>Regional Innovation Scoreboard 2017.</i> INSSE, Baza de date Tempo Online: <i>Cercetare - dezvoltare și inovație</i> INSSE (2016). <i>"Inovația în întreprinderile din mediul de afaceri - Perioada 2012 - 2014"</i></p>	<p>-2</p>	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

C4. Disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu	<p>Universitățile din regiune oferă programe de nivel licență, masterat și doctorat în horticultură, biologie, ingineria mediului, inginerie economică în agricultură, știința alimentelor etc.</p> <p><i>Exemple: Universitatea din Pitești (Horticultură, Chimie, Biologie, Aplicații ale biotehnologiilor în horticultură etc.); Universitatea Valahia din Târgoviște (Ingineria și protecția mediului în agricultură, Agronomie - Montanologie, Tehnologia prelucrării produselor agricole, Controlul și securitatea produselor alimentare, Controlul și expertiza alimentelor etc.); prin Facultatea de Științe și Inginerie Alexandria, Universitatea Valahia din Târgoviște oferă formare la nivel licență în Agricultură. Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară din București are în Călărași o filială a Facultății de Management, Inginerie Economică în Agricultură și Dezvoltare Rurală, prin intermediul căreia oferă programul de licență "Inginerie economică în agricultură". Universitatea "Bioterra" din București oferă la Slobozia și Alexandria programe de formare în "Controlul și expertiza produselor alimentare", "Inginerie și management în alimentație publică și agroturism" etc.</i></p>	Ministerul Educației (2017) <i>Nomenclatorul Programelor de Studii de Licență 2016 - 2017; Hotărâre privind domeniile de studii universitare de master acreditate 2016 - 2017</i>	3	1
	<p>Conform datelor care stau la baza <i>Regional Competitiveness Index 2016</i>, Regiunea Sud Muntenia se confruntă cu dezechilibre majore care privesc sistemul de educație și eficiența pieței muncii. Președinții celor mai importante asociații ale fermierilor reclamă un "deficit istoric" de forță de muncă în domeniu - mai ales de muncitori calificați care să manevreze utilaje - fapt justificat de emigrația masivă, desființarea școlilor profesionale/ a liceelor agricole, de îmbătrânirea populației etc.</p>	European Commission/ DG REGIO (2017). <i>Regional Competitiveness Index 2016</i> Agrointeligenta (2017). <i>Conferința LAPAR 2017</i>	-1	
C5. Valorificarea unor resurse locale (altele decât cele umane, dacă este cazul)	<p>Regiunea dispune de condiții naturale care creează posibilitatea dezvoltării tuturor sectoarelor agricole. Calitatea solurilor este foarte ridicată - îndeosebi în jumătatea sudică a regiunii, în timp ce condițiile pedo-climatice din jumătatea nordică a regiunii favorizează dezvoltarea pomiculturii și a viticulturii. Nu în ultimul rând, pășunile și fânețele naturale situate în zona de podiș și în dealurile subcarpatice favorizează creșterea animalelor.</p>	ADR SM (2015), <i>Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020.</i>	3	1,6

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>În regiune există produse cu Indicație Geografică Protejată la nivelul UE și produse și rețete tradiționale atestate sau care poartă denumiri de origine. Județul Argeș se află în topul național după numărul de produse atestate, dar regiunea per ansamblu este surclasată de Regiunile Centru, Nord Vest, Nord Est.</p> <p><i>Exemple de produse cu indicație geografică protejată la nivelul UE:</i> "Magiunul de Topoloveni"; <i>produse tradiționale atestate cu denumiri de origine:</i> cașcaval de Brădet/ Rucăr / Văleni/ Vlașca / Săpunari / Doftana / Fetești etc.; lapte acru de Nucet, ghiudem de Moroieni, telemea de Ialomița, brânză albă de Jilavele; păstrăv copt și afumat la jar Doftan; țuică de Morărești, oțet de Topoloveni; pâlnică de Chiojdeanca etc.; <i>indicații geografice (vinuri):</i> Dealurile Munteniei (Prahova - Argeș - Dâmbovița) și Terasele Dunării (Teleorman, Giurgiu, Ialomița); <i>denumiri de origine controlată (vinuri):</i> DOC Ștefănești (Argeș), DOC Dealu Mare (Prahova); <i>rețete tradiționale atestate:</i> chefir, lapte bătut, sana (Prahova), pâine albă cu cartofi (Prahova, Argeș), cabanos, mușchi file afumat, crenvurști cu carne vită, parizer, ciolan preset, jambon afumat fără os (Călărași, Prahova, Argeș) etc.</p>	<p>Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (2017). ***<i>Produse agricole și alimentare - Indicație geografică protejată.</i> ***<i>Registrul Național al Produselor Tradiționale Atestate</i> Oficiul Național al Viei și Produselor Vitiviticole (2017). <i>Harta denumirilor de origine controlată/ Indicații geografice admise spre utilizare în România.</i></p>	2	
	<p>O serie de aspecte de teritorialitate favorizează dezvoltarea antreprenoriatului la nivel regional, respectiv: poziționarea strategică (Sud Muntenia este regiune de graniță, are acces la rețeaua de autostrăzi A1, A2, A3 și ieșire la Dunăre), proximitatea geografică față de regiunea București - Ilfov și accesul la o piață largă de consum, dimensiunea pieței - raportată la populație (regiunea ocupă locul 2 la nivel național după mărimea populației), disponibilitatea finanțărilor din fonduri europene - dată fiind încadrarea în categoria "regiune mai puțin dezvoltată" ș.a. Există însă și dezavantaje legate de infrastructura deficitară de transport, disparitățile ridicate ale veniturilor etc.</p>	<p>European Commission/ DG REGIO (2017). <i>Regional Competitiveness Index 2016</i> ADR SM (2015). <i>Strategia de specializare inteligentă a Regiunii Sud Muntenia 2014 - 2020</i></p>	0	
<p>C6. Nivelul de colaborare între actorii din domeniu</p>	<p>În regiune pot fi identificate exemple de bune practici privind cooperarea între actorii CDI - în special a celor din sectorul public. Numărul companiilor care participă la aceste inițiative este însă redus.</p> <p><i>Exemple:</i> unitățile CDI din regiune colaborează cu alte unități din țară în proiecte CDI de tip "Parteneriat" de exemplu cu INCD pentru Științe Biologice, INCD pentru Protecția Plantelor, IBNA Balotești, Universitatea București, USAVM București etc.; unitățile CDI din regiune fac parte din rețele internaționale- de ex. INCDB Ștefănești este parte a rețelei COST "Progress in germplasm identification and genotyping methods", iar ICDVV Valea Călugărească este membru al rețelei COST "Sustainable</p>	<p>UEFISCDI (2017). <i>Harta interactivă a instituțiilor implicate în proiecte finanțate prin PNCDI II și PNCDI III în perioada 2007 - 2016</i> Cercetari ale observatorilor regionali</p>	2	1

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>control of grapevine trunk diseases”; există legături științifice cu organisme internaționale de profil: de ex. EURFIN, GAO, IAEA, IBPGR (ICDP Mărăcineni). Compania Sonimpex Topoloveni SRL face parte din Comitetul director al Platformei Tehnologice Europene ”Food for Life”, la care participa și Universitatea Valahia din Târgoviște etc.</p>			
	<p>Activitatea de facilitare a inovării în domeniul agroalimentar este moderată. <i>Exemple:</i> la nivel regional există un singur Centru de Informare Tehnologică cu competențe în domeniile agricultură și industrie alimentară - <i>CIT CCIA Ialomița</i>. Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Agricolă Fundulea are un <i>Centru Agro-ecologic de cercetare, inovare și transfer tehnologic</i> - care oferă know-how pentru înființarea de exploatații agricole bazate pe principiile agriculturii conservative și ecologice. În anul 2016, Bayer Crop Science - subgrup al Bayer AG a inaugurat un <i>Centru de Inovație Agrotehnologică</i> în județul Ialomița - care funcționează ca o platformă tehnologică și desfășoară activități de transfer tehnologii.</p>	<p>Ministerul Cercetării și Inovării, <i>Registrul Entităților acreditate și autorizate provizoriu din infrastructura de inovare și transfer tehnologic (2015)</i> Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene: <i>Situația parcurilor industriale (2017)</i></p>	<p>1</p>	
	<p>La nivel regional nu există clustere constituite în mod formal în domeniul agroalimentar. Există însă entități locale care fac parte din Polul de Competitivitate IND-AGRO-POL sau din Clusterul Start Inovare (București), care a fost inaugurat în anul 2016. Deși regiunea este lider național la categoria Parcuri industriale (22 de entități), nu există parcuri care să desfășoare activități științifice.</p>	<p>UEFISCDI, <i>Romanian Entrepreneurial Ecosystem / Business facilitators ADR SM (2017) Document cadru pentru strategia de cercetare si inovare regionala pentru specializarea inteligenta.</i> Concept - note</p>	<p>1</p>	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

	<p>Camerele Judetene de Comerț, Industrie și Agricultură din regiune sunt facilitatori pentru colaborare - în special prin organizarea unor târguri și manifestări expoziționale de profil - care un vizează însă direct activități CDI. <i>Exemple de evenimente regionale: Târgul Internațional de Echipamente și Utilaje Agricole - AGRO Pitești; Călărași: AGRIPLANTA - ROMAGROTEC - cea mai mare expoziției agricole în câmp din România; Ialomița: Târgul Național de Agricultură și Industrie Alimentară- AGROIAL PARTENER; Giurgiu: Zilele agriculturii giurgiuvene - târg - expoziție pentru promovarea produselor locale; Teleorman: Târgul Național pentru Agricultură și Industrie alimentară AGRALIMEX (ajuns la ediția a 26-a) etc.</i></p>	Cercetari ale observatorilor regionali	1	
	<p>La nivel regional există rețele de afaceri și asociații profesionale care facilitează cooperarea dar care nu vizează direct activități de tip CDI. <i>Exemple:</i> colaborarea între firmele din domeniul agroalimentar se realizează prin asociații profesionale de profil, multe dintre acestea fiind conduse de fermieri din regiunea Sud Muntenia - de ex.: Asociația Cultivatorilor de Cereale și Plante Tehnice Ialomița; Asociația Producătorilor de Porumb - regiunea Sud, Asociația Română a Cărnii, Asociația Fermierilor din România etc.</p>	Agrointeligenta (2016). Top 100 fermieri - Ediția 2016. Cercetari ale observatorilor regionali	0	

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

C7. Gradul de sofisticare tehnologică	<p>O parte din companiile regionale au adoptat tehnologii moderne de producție, control la distanță, conservare, depozitare etc. care le oferă avantaje competitive.</p> <p><i>Exemple - în sectorul agricol:</i> utilaje agricole experimentale, de precizie și control la distanță (Procera Genetics SRL, Agrinatura SRL), sisteme moderne de condiționare a cerealelor, mini-roboti (Intercereal SA, Oltina Impex Prod Com SRL, Agro Chirnogi SA), sisteme de stocaj temporar tip silo-bag (Expur SA), sere climatizate cu sisteme proprii de încălzire și alimentare (Indagro Servcom SRL); <i>în sectorul zootehnic:</i> grajduri cu boxe reglabile (Ilya Agro SRL), roboți și sisteme tehnologice integrate pentru producție furaje, montă, gestație, maternitate, creșă, îngrășare (Danbred Argeș SRL, Macro Suin SA, Agrisol International RO SRL, Avicola Slobozia SA, Nutricom SA, Maria Trading SRL, Agroserv Măriuța SRL etc.); <i>în sectorul procesare carne, pește, lactate, băuturi:</i> tehnologia de înaltă presiune (HPP) pentru conservarea alimentelor folosind apa rece (Recunoștința Prodcom Impex SRL), feliatoare automate cu tehnologie de cântărire integrată (RadicStar SRL), computere de proces (Caroli Foods Group SRL), celule speciale de afumare controlate digital (Hedonia Caviar SRL), tehnologii de îmbuteliere aseptice, de pasteurizare HTST (Tymbark Maspex RO SRL, Lactag SA, Lactate Natura SA) etc.</p>	Cercetari ale observatorilor regionali	3	1
	<p>Per ansamblu, la nivel regional, gradul de pregătire tehnologică și de sofisticare a afacerilor este unul redus: regiunea ocupă poziția 257 din 263 în <i>Regional Competitiveness Index 2016</i> pentru indicatorul "Pregătirea tehnologică" și poziția 262 pentru indicatorul "Sofisticarea afacerilor". O parte din echipamentele și dotările existente sunt uzate moral și există nevoi bine definite de reînnoire a parcului auto, extindere și modernizare a sistemelor de irigații, creșterea capacităților de depozitare etc.</p>	European Commission/ DG REGIO (2017). <i>Regional Competitiveness Index 2016</i> ADR SM (2015), <i>Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020</i> .	-1	

Tabelul 1: Argumentarea detaliată a potențialului domeniului agroalimentar în regiunea Sud Muntenia

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Remarci finale

Potențialul domeniului agroalimentar de a fi specializare inteligentă este prezentat sintetic în Figura 4 și Tabelul 2.

Figura 4 prezintă evaluarea autorilor asupra argumentelor grupate pe cele șapte criterii specifice de analiză.

Regiunea Sud Muntenia deține cea mai întinsă suprafață cultivată dintre regiunile țării, fiind totodată regiunea cu cea mai mare pondere a populației ocupate în agricultură și cel mai mare număr de salariați în industria alimentară din România. Pe o scală cu 0 - 4 stele, domeniul agroalimentar formează aglomerări de trei stele pentru diviziunea "Procesarea animalelor vii" și de două stele pentru "Inputuri Agricole". În acest fel, criteriul *Importanța domeniului în economia regională* a fost apreciat cu cel mai ridicat scor (1,8). În condițiile în care prognozele europene indică o creștere accentuată a cererii pentru cereale, carne și produse din carne - domenii în care regiunea Sud Muntenia are avantaje comparative - criteriul *Piața* a fost apreciat cu un scor ridicat (1,5); în acest context, de menționat este faptul că regiunea găzduiește numeroase companii specializate în domeniul agroalimentar care fac parte din Topul celor mai mari companii din România, dar și faptul că la nivel regional au fost dezvoltate numeroase branduri de produse alimentare și de produse tradiționale. Fiind intrinsec legate de specificul locului, produsele tradiționale - cu indicație geografică protejată la nivelul UE sau atestate la nivel național - se constituie în importante resurse locale. Condițiile naturale favorabile permit dezvoltarea tuturor sectoarelor agricole la nivel regional, fapt care justifică scorul pozitiv acordat pentru criteriul *valorificarea resurselor locale* (1,6). O provocare majoră în raport cu criteriile menționate este aceea că valoarea adăugată per unitate anuală de lucru este de 2,5 ori mai mică în comparație cu media Uniunii Europene, ceea ce determină o contribuție relativ redusă a domeniului la crearea produsului brut regional.

Intensitatea inovării în domeniu (1,3) este, la rândul său, un criteriu apreciat cu un scor egal cu media domeniului agroalimentar. Regiunea găzduiește importante unități publice de cercetare - dezvoltare în agricultură, pomicultură, horticultură, viticultură, piscicultură, precum și structuri de cercetare aparținând universităților și unor companii regionale. De-a lungul timpului, aceste unități au dezvoltat produse noi/ îmbunătățite semnificativ și au creat verigi tehnologice și metode inovative în arii specifice sectorului agroalimentar: genetică și ameliorare cereale și plante, dezvoltarea germoplasmei, protecția plantelor și a

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

solurilor, virologie, biochimie, biologia solului, biotehnologii aplicate etc. Totuși, aria cercetării - dezvoltării - inovării la nivel regional are vulnerabilități legate de numărul mic al actorilor privați implicați în activități CDI, desființarea unor unități publice CDI care funcționau înainte de 1990 și care aveau un rol important în arhitectura regională, o intensitate redusă a activităților CDI în zootehnie și industria alimentară ș.a. În ceea ce privește criteriul *Gradul de sofisticare tehnologică* (1), de menționat este faptul că parcul de tractoare și mașini agricole din regiune numără peste 100.000 de echipamente, reprezentând circa 20% din totalul național. Beneficiind de finanțări substanțiale pentru investiții prin intermediul fondurilor Sapard, PNDR, POR, POSCCE s.a. - companiile din domeniul agroalimentar au achiziționat în ultimii ani tehnologii moderne și au dezvoltat preocupări pentru automatizarea proceselor de producție, agricultură de precizie, crearea fermelor integrate, introducerea metodelor moderne de ambalare, etichetare etc. Cu toate acestea, o parte din echipamentele și dotările existente sunt uzate moral și există nevoi bine definite de reînnoire a parcului auto, extindere și modernizare a sistemelor de irigații, creșterea capacităților de depozitare etc.

O serie de vulnerabilități au fost identificate și pentru criteriile *nivelul de colaborare între actorii din domeniu* (1) și *disponibilitatea resurselor umane calificate în domeniu* (1). Activitatea de facilitare a inovării în domeniul agroalimentar este moderată și în regiune nu există clustere active în acest domeniu; o serie de rețele de afaceri și asociații profesionale din regiune sunt catalizatori ai cooperării, dar nu sunt avute în vedere cu precădere activități colaborative de tip CDI. Dinamica domeniului este frânată, într-o oarecare măsură, și de "deficitul istoric" de forță de muncă specializată - mai ales de lucrători calificați care să manevreze utilajele. Totuși, oferta de formare la nivelul universităților din regiune este una diversă și include programe de nivel licență, masterat și doctorat în horticultură, biologie, inginerie economică în agricultură, știința alimentelor etc., deficitul amintit făcând referire cu deosebire la tehnicieni și muncitori calificați.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

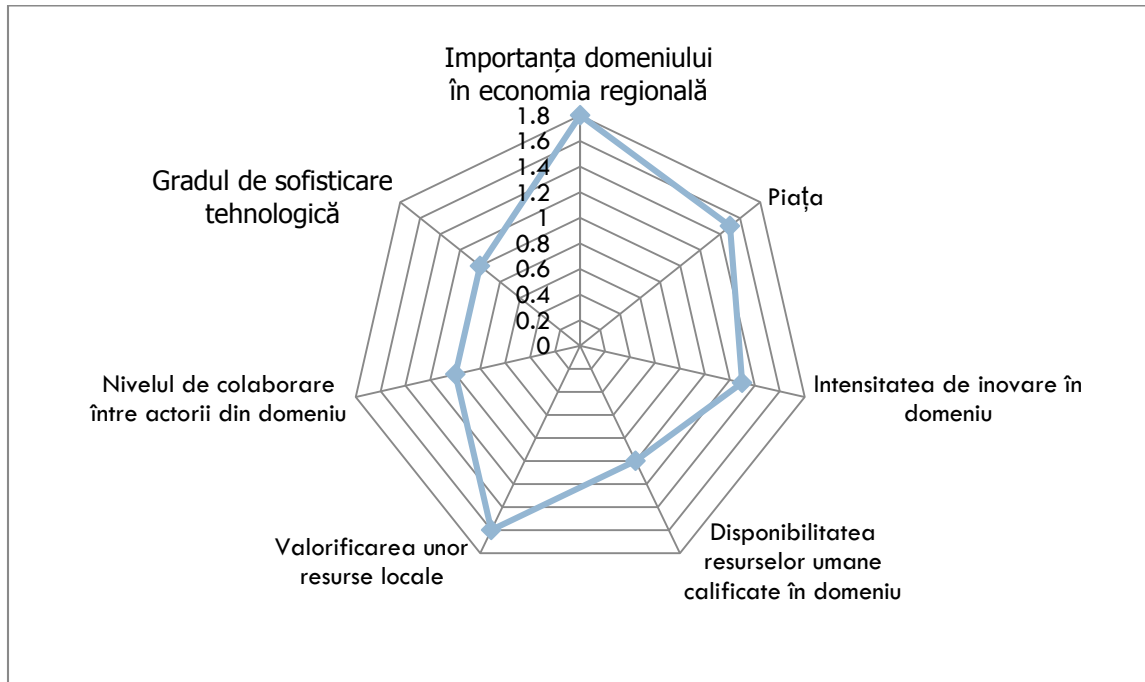

Figura 4. Scorul domeniului agroalimentar pe criteriile de analiză

Tabelul 2 (mai jos) oferă o imagine sintetică asupra celor mai importante caracteristici ale domeniului agroalimentar din punct de vedere al potențialului competitiv al acestuia desprinsă din analiza detaliată din capitolul anterior.

Domeniul Agroalimentar	
Argumente care sprijină dezvoltarea domeniului	Argumente care frânează dezvoltarea domeniului
Sud Muntenia este o regiune cu caracter agrar: peste 70% din suprafața totală este suprafață agricolă și peste o treime din populația totală este ocupată în agricultură.	În România și la nivelul regiunii Sud Muntenia, valoarea adăugată per unitate anuală de lucru în agricultură este de 2,5 ori mai mică în comparație cu media Uniunii Europene, sectorul având o contribuție sub potențial la crearea produsului brut regional.
Regiunea dispune de condiții naturale care creează posibilitatea dezvoltării tuturor sectoarelor agricole și industriei alimentare. În regiune există aglomerări importante pentru CAEN "Procesarea	Sectorul agricol se confruntă în continuare cu numeroase deficiențe structurale legate de fragmentarea terenurilor, practicarea agriculturii de subsistență, existența unor terenuri nevalorificate etc. Există, de asemenea, dificultăți în conectarea producției locale

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

animalelor vii” (CAEN 1013) și ”Inputuri agricole” (CAEN 0111).	la piața agroalimentară.
Numeroase companii din domeniul agroalimentar active la nivel regional sunt prezente în Topul celor mai mari companii din România - pe profilul lor - și au dezvoltat branduri apreciate de produse alimentare.	O parte dintre companiile regionale mari din domeniul agroalimentar au fost/ sunt în procedură de insolvență sau de faliment - de ex. Interagro SRL - unul dintre cele mai puternice grupuri agroalimentare din România, Lactag SA, Agrofarm Holding SRL s.a.
În regiune funcționează institute de cercetare - dezvoltare cu specific agricol, pomicol și viticol, stațiuni de cercetare - dezvoltare, centre de cercetare aparținând universităților din regiune. Institutul Național de Cercetare Dezvoltare Agricolă Fundulea este cea mai importantă unitate de cercetare agricolă din România.	Infrastructurile de cercetare - dezvoltare sunt concentrate îndeosebi în cadrul unităților publice CDI, iar activitatea de transfer de tehnologie și de facilitare a inovării în domeniul agroalimentar este moderată. La nivel regional nu există clustere formal constituite în domeniul agroalimentar, dar există unități locale care fac parte din structuri de tip cluster din alte regiuni.
Unitățile CDI din regiune au dezvoltat produse noi/ cu îmbunătățiri semnificative - de ex., soiuri noi de plante adaptate condițiilor pedoclimatice locale. De asemenea, au fost dezvoltate tehnologii și metode pentru cultura cerealelor și plantelor horticole, combaterea dăunătorilor etc., o parte dintre acestea fiind brevetate în țară și în străinătate.	Activitățile CDI în domeniile zootehnie, medicină veterinară, industrie alimentară, mecanizare și automatizare - sunt reduse ca intensitate, ceea ce constituie un dezavantaj major pentru dezvoltarea sectorului agroalimentar în integralitatea sa.
Oferta universităților din regiune include programe de licență, masterat și doctorat în ingineria mediului, horticultură, biologie, inginerie economică în agricultură, știința alimentelor etc. Există exemple de bune practici în cooperarea universitate - institute de cercetare - companii.	Companiile din domeniul agroalimentar resimt presiunea lipsei de forță de muncă - în special a lucrătorilor care să manevreze utilaje agricole moderne, justificările fiind legate de emigrația masivă, scăderea numărului de absolvenți ai liceelor agricole, ponderea mare a populației ocupate în agricultura de subsistență s.a.
Companiile din regiune au investit în ultimii ani în achiziționarea de noi tehnologii, mașini și utilaje agricole performante. Există preocupări pentru agricultura de precizie, crearea fermelor integrate, adoptarea unor tehnologii avansate de ambalare etc.	În raport cu obiectivele descrise de Strategia Națională pentru CDI în domeniul agroalimentar, activitățile CDI în aria mecanizării și a automatizării proceselor din agricultură și industria alimentară sunt slab dezvoltate la nivel regional. Există nevoi bine definite de creștere a nivelului de pregătire tehnologică la nivel regional.

Tabelul 2: Imagine sintetică asupra celor mai importante caracteristici ale domeniului agroalimentar

Prezentul raport de analiză este menit a fi informativ pentru actorii din ecosistemul de inovare regional și a fundamenta procesul de descoperire antreprenorială, care vizează adâncirea cunoașterii privind domenii cu potențial de specializare inteligentă la nivel regional și național. Astfel, analiza oferă evidențe dialogului de descoperire antreprenorială (workshopuri, consultări online), facilitând identificarea unor subdomenii în acord cu interesele specifice ale stakeholderilor, în care există potențial de avans pe lanțurile globale de valoare adăugată și în care există perspective de colaborare, în special între agenții economici și cei din mediul de cercetare, dezvoltare și inovare.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

Bibliografie

Academia de Științe Agricole și Silviculturale Gheorghe Ionescu Sisești (ASAS) 2017. *Oferta de inovare*. Disponibil la: <http://www.asas.ro/wcmqs/oferte-inovare/>

ADR SM (Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud Muntenia):

****Planul de Dezvoltare Regională Sud Muntenia 2014 - 2020* (2015). Disponibil la: <http://www.adrmuntenia.ro/planul-de-dezvoltare-regionala-2014--2020/static/16>

****Strategia de specializare inteligentă a Regiunii Sud Muntenia 2014 - 2020* (2015). Disponibil la: <http://www.adrmuntenia.ro/strategia-pentru-specializare-inteligenta-a-regiunii-sud-muntenia-pentru-perioda-static/892>

****Document cadru pentru strategia de cercetare și inovare regională pentru specializarea inteligentă*. Concept - note, Aprilie 2017. Disponibil la: http://test-regio.adrmuntenia.ro/imagini/upload/conceptnote24042017_final-0.pdf

Agrointeligenta (Agrointel.ro):

****Top 100 fermieri* - Ediția 2016. Disponibil la: <http://agrointel.ro/68107/veste-excelenta-fermierii-care-nu-au-luat-subventii-uriase-vor-incasa-o-subventie-speciala/>

****Conferința LAPAR 2017: Laurentiu Baciu: "Romania este olimpica la ajutoare sociale"*. Disponibil la: <http://agrointel.ro/79346/conferinta-lapar-2017-laurentiu-baciu-romania-este-olimpica-la-ajutoare-sociale/>

EC (European Commission) (2012), *Guide for research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3)*

European Commission/ DG AGRI (2016a). *Facts and figures on organic agriculture in the European Union*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/pdf/Organic_2016_web_new.pdf

European Commission/ DG AGRI (2016b). *EU Agricultural outlook - Prospect for the EU agricultural markets and income 2016-2026*. Decembrie 2016. Disponibil la: https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/markets-and-prices/medium-term-outlook/2016/2016-fullrep_en.pdf

European Commission/ DG GROWTH (2016). *Cluster mapping tool: Agricultural Inputs and Services & Livestock processing*. Disponibil la: https://ec.europa.eu/growth/smes/cluster/observatory/cluster-mapping-services/mapping-tool_en

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNĂLȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

European Commission/ DG GROWTH (2017). *Regional Innovation Scoreboard 2017*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_ro

European Commission/ DG REGIO (2017). *Regional Competitiveness Index 2016*. Disponibil la: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness/

Eurostat (2017). *Agriculture statistics at regional level*. Crop statistics by NUTS2 regions from 2000 onwards (agr_r_acs). Disponibil la: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=agr_r_acs&lang=en

Foray D. (2013), The economic fundamentals of smart specialisation, *Ekonomiaz* 83 (2), 55-78

Gheorghiu R. Andreescu L, Curaj A., (2016), A foresight toolkit for smart specialisation and entrepreneurial discovery, *Futures* 80, 33-44

INSSE (Institutul Național de Statistică), Baza de date TEMPO Online (2017):

Agricultura. Disponibil la: <http://statistici.insse.ro/shop/?page=tempo2&lang=ro&context=45>

Comerț exterior. Disponibil la:

<http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo2&lang=ro&context=62>

Forța de muncă. Disponibil la:

<http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo2&lang=ro&context=15>

Statistica întreprinderilor. Disponibil la:

<http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo2&lang=ro&context=55>

Cercetare - dezvoltare și inovatie. Disponibil la:

<http://statistici.insse.ro/shop/?page=tempo2&lang=ro&context=37>

INSSE (2016), *Inovația în întreprinderile din mediul de afaceri - Perioada 2012 - 2014*. Disponibil la: <http://www.insse.ro/cms/ro/content/inova%C5%A3ia-%C3%AEn-%C3%AEntreprinderile-din-mediul-de-afaceri-%C3%AEn-perioada-2012-2014-date-definitive>

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale:

*****Unități de Cercetare - Dezvoltare în Subordinea ASAS organizate ca institute, centre și stațiuni de cercetare - dezvoltare.** Disponibil la: <http://www.madr.ro/cercetare-inovare.html>

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNȚĂMĂNTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

****Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare și Inovare în domeniul agroalimentar pe termen mediu și lung 2014-2020/ 2020-2030* (2015). Disponibil la: <http://www.madr.ro/docs/cercetare/strategia-cercetare-inovare.pdf>

****Produse agricole și alimentare - Indicație geografică protejată* (2017).

****Registrul Național al Produselor Tradiționale Atestate* (2017). Disponibil la: <http://www.madr.ro/industrie-alimentara/produse-traditionale-romanesti/implementarea-ordinului-nr-724-2013-privind-atestarea-produselor-traditionale.html>

Ministerul Cercetării și Inovării:

****Sistemul național de cercetare - Structuri component* (2017). Disponibil la: <http://www.research.gov.ro/ro/articol/4481/sistemul-national-de-cercetare>

****Registrul Entităților acreditate și autorizate provizoriu din infrastructura de inovare și transfer tehnologic* (2015). Disponibil la: <http://www.research.gov.ro/ro/articol/2814/sistemul-de-cercetare-infrastructura-de-inovare-si-transfer-tehnologic-registrul-entitatilor-acreditate-si-autorizate-provizoriu>

Ministerul Educației:

****Nomenclatorul Programelor de Studii de Licență 2016 - 2017*. Disponibil la: <http://gov.ro/ro/guvernul/sedinte-guvern/anul-universitar-2016-2017-nomenclatorul-domeniilor-i-specializarilor-programelor-de-studii-universitare-i-structura-institutiilor-de-invatamant-superior-aprobate-de-guvern>;

****Hotărâre privind domeniile de studii universitare de master acreditate 2016 - 2017*. Disponibil la: https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/HG_402_2016.pdf

Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene

****Situația parcurilor industriale* (2017). Disponibil la: <http://www.mdrap.ro/administratie/-8388>

Oficiul Național al Viei și Produselor Vitiviticole (2017). *Harta denumirilor de origine controlată/ Indicații geografice admise spre utilizare în România*. Disponibil la: <https://www.onvpv.ro/ro/content/harta-denumirilor-de-origine-controlata-doc-pentru-vinuri>

Platforma ERRIS (2017). *Romanian Research Infrastructure Systems*. Disponibil la: <https://erris.gov.ro/index.php?>

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Radosevic S., Curaj A., Gheorghiu R., Andreescu L., Wade I. (eds.) (2017), *Advances in the Theory and Practice of Smart Specialisation*, Elsevier

Rodrik D. (2004), *Industrial policy for twenty-first century*, UNIDO Working Paper

UEFISCDI:

****Harta interactivă a instituțiilor implicate în proiecte finanțate prin PNCDI II și PNCDI III în perioada 2007 - 2016.* Disponibil la: <https://uefiscdi.ro>

****Romanian Entrepreneurial Ecosystem / Business facilitators.* Disponibil la:

<http://ree.uefiscdi.ro/business-facilitators/>

Ziarul Financiar (2017). *Cei mai mari jucători din economie 2017.* Anuar, Ediția a XII-a.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Mulțumiri

Echipa de implementare a proiectului „Dezvoltarea capacității administrative a MCI de implementare a unor acțiuni stabilite în Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare tehnologică și Inovare 2014-2020.”, cod SIPOCA 27, finanțat prin Programul Operațional Capacitate Administrativă (POCA) mulțumește reprezentanților mediului antreprenorial care au susținut demersul de analiză regională și au alocat timp în cadrul interviurilor și vizitelor de lucru.

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

UNITATEA EXECUTIVĂ
PENTRU FINANȚAREA
ÎNVĂȚĂMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETĂRII
DEZVOLTĂRII ȘI INOVĂRII

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă.

Editorul materialului: Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior a Cercetării Dezvoltării și Inovării

Data publicării: Decembrie 2017

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României

Competența face diferența!

Proiect selectat în cadrul Programului Operațional Capacitate Administrativă cofinanțat de Uniunea Europeană, din Fondul Social European

MINISTERUL CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

INOVARE SI CREATIVITATE

UNITATEA EXECUTIVA
PENTRU FINANTAREA
INVATAMANTULUI
SUPERIOR, A CERCETARII
DEZVOLTARII SI INOVARII

